ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԱՐԵՒ

Լերան ծայրէն օր մի Արծիւն այսպէս ասաց Արևուն.(դաղողն.
—« ինչո՞ւ դուն լոյսըդ սըփռես ցած, քան զայս սարերս վար.
« ճառագայթներդ կը կեղտոտեն խոտերն անչափ բովանդակ.
« ի՞նչ է քու գործ. լուսաւորել խոր հովիտներ, նեղ ծըմակ,
« Թող կորսուին ի խաւարի տամուկ մամուռն և ցած սէզ»։
—« Թըռչուն, ասաց Արևն Արծուին, եկ Թըռիր դու ետևէս».
Եւ բարձրացան մէկ տեղ երկուքն՝ ամպերէն և՛ըս շատ վեր.
Մինչ այնքան որ գետնին հաւսար զոյգ եղան բարձըր սարեր.
Երբոր Արծիւըն նայեցաւ վերէն վայր,
Լեռ ձոր տեսաւ հաւասարած միատարր,
—« Նայէ, ասաց, Արևն հըպարտ Թըռչունին,
« Տես, իմ դիմաց լեռն հաւասար է խոտին.
« Հըսկայատես աչքիս առաջ չըկայ ո՛չ մեծ ոչ փոքրիկ,
« Ովկիանոսն նոյն ինձ համար, ինչպէս կաթիլ մ'է ջըրիկ.
« Հաւասարակաց լուսաբեր աստղ եմ ամենուն կենսատու
« ինչպէս խոտին անտառաբոյս, նոյն և մայրին Լիբանոնու։
« Ուր ճառագայթքըս տաքցընեն մըրջիւն, և կեանք անտառին
« կու տան, ծաղկանց բուրումն անոյշ կը տարածեն ամէն դին»։

Այսպէս Աստուած, որ ինքն իրեն է միայնակ չափ սահման,
Հաւասարակաց կու տարածէ վերէն խընամք հայրական·

Թարգմ. Հ. ՔԵՐ. Վ. ՔՈՒՇՆԵՐԵԱՆ — ԼԱՄԱՐԴԻՆ

ԱՆՏՐԷՅ ԿԱՐՆԷԺԻ ԵՒ ԿԱՐԾԻՔ ԿԼԱՏՍԹՈՆԻ

Գ. Անտրէվ կարնէժի Սկովտիացի է, որ պատանեկութեան ատեն երթալով 'ի Միացեալ Նահանգս, հոն իրեն ճարտարութեամբն և ազդեցութեամբ, միանգամայն օժանդակուելով 'ի բաղդէն, ճարտարարուեստական գործատուն մի հաստատեց՝ որ քանուհինգ հազար գործաւորաց գործ կը հասցընէ, մինչդեռ նոյն Անտրէյն 'ի սկզբան անարծաթ, աղքատ գործաւոր մ'էր։— Թէպէտ և միլիոններու տէր եղաւ, բայց երբեք չմոռցաւ իրեն առաջին վիճակը յորում կը գըտնուէր միւս այլ ընկերաց հետ, և ցարդ ևս ոչ միայն առատաձեռն պարգևներ կու տայ և հաւասարակաց հաստատութիւններ կըկանգնէ իւր

ատակոյն, այլ և երբեմն երբեմն ճառեր կը խօսի և ատեններ կը հրատարակէ ընկերական խնդրոց վրայ։ Վերջերս նոր տետր մ՚ալ հրատարակեց հարստութեան լաւագոյն կիրառութեան վրայ, որ բիւրաւոր օրինակ տպագրուեցաւ։

Այս տետրիս առթիւ Կլատսդոն ալ իւր կարծիքն յայտնեց։ Կլատսդոն այնչափ չի վախնար հարստութիւն դիզելէն, որչափ հարստութեան այսօրուան օրս առած կերպարանքէն և դիրքէն. վասն զի ատեն մը երկրատիրոջ պարտքերն ու պատասխանատուութիւնն ամենուն ծանօթ և յայտնի էին, իսկ այսօր անոր հակառակն է. որովհետև արժէթղթոց կամ՝ այլ սոյնպիսեաց վրայ հաստատուած է հարստութիւն դիզելը։ Կլատսդոնի հաշուին համեմատ՝ ամբողջ Անգլիոյ բովանդակ տարեկան մուտքն է գրեթէ 1300 միլիոն ստերլին, որ է ըսել 32 միլիար և 500 միլիոն ֆրանք. իսկ ազգին դրամագլուխըն կ՚աճի տարուէ տարի 200 միլիոն ստերլին, այսինքն 5 միլիար ֆրանք։

Կարնէժի թէպէտ հարստութիւն ժողվելու միջոցներն կ՚ողբայ, բայց կ՚ընդունի միանգամայն թէ օգուտներ ալ ունի և անոր առջևն չառնուիր։ Հարստութիւնը մեծատան վրայ ծանր բեռ մի կը դնէ, վասն զի պարտաւորեալ է սա իւր աւելորդներէն բարերարել իրեն նմանեաց։ իսկ այս երեք կերպով կրնայ ըլլալ. նախ՝ աւելորդը կրնայ ժառանգութիւն ձգուիլ ընտանեաց. երկրորդ՝ հասարակաց բարեգործութեան համար կտակուիլ. երրորդ՝ նոյն իսկ հարուստն իւր կենդանութեան ատեն կրնայ զայն անձամբ գործածել բարեգործական իրաց համար։ Կառնէժի այս կերպերէն առաջնոյն շատ չհաւնիր. երկրորդը խստիւ կը դատապարտէ, վասն զի յաճախ, կ՚ըսէ, անոնք մարդկային ունայնամտութեան իբրև յիշատակ կը մնան. և դարձեալ՝ կարելի է ևս խորհրդածել թէ այն անձինք որ այսպիսի կտակներ կը ձգեն, եթէ կարենային ունեցածնին հետերնին տանիլ, զայն չէին ըներ. ուստի անոնց ըրած պարգևաց մէջ շնորհք կը պակսի։ Վերջապէս երրորդը շատ կը գովէ Կարնէժի, և կ՚ուրախանայ որ տէրութեան հարկերն երթալով կ՚աճին մեծատանց ընչից վրայ։ Եւ այս երրորդ կերպով է որ մեծատունք կրնան դարման մ՚ընել մարդկանց հարստութեան ժամանակաւոր անհաւասարութեան, և այնու միաբանեցընել և հաշտեցընել հարուստը և աղքատը ՚ի միասին։

Կլատսդոն ընդհանրապէս կը հաւանի Կարնէժիի գաղափարաց. բայց կը յաւելու թէ այս գաղափարներս կրնան յարմար գալ մանաւորապէս միայն մեծամեծ հայրենական ստացուածոց. և դարձեալ՝ թէ շատերը այս գեղեցիկ և սիրուն դրութեան վրայ մեծաւ զարմանօք նայելէն ետքը, կրնան հանգիստ կերպով ըսել, թէ այն իրենց համար չէ։— Ուստի Կլատսդոն Կարնէժիի գաղափարաց

digitised by A.R.A.R.@

հաստատութեան համար կը պատմէ, թէ ասկէ քսան և հինգ տարի առաջ 'ի Լոնտրա բարեգործական հաստատութիւն մի կար, և անոր անդամքն իրենց տարեկան մուտքէն մաս մը հանելով կու տային, միայն անձնական պատուոյ համար, այնպէս որ այս հաստատութեան պահողն և յառաջ վարողն իւրաքանչիւր անդամոց պատիւն էր. և եթէ ոք անհաւատարիմ գտնուէր, բաւական կ'ըլլար յիշեցընել անոր իւր տուած խոստմունքը։ Այս ընկերութիւնը, ունենալով հանդերձ այսպիսի լաւ նպատակ մը, չկրցաւ աճիլ բազմանալ, և թերևս պատճառն այն է, որ անոր անդամ կրնային ըլլալ միայն Նորաղան դաւետարանական եկեղեցւոյ հետևողքն։ Ուստի Կլատըսդոն կ'առաջարկէ նոյն տեսակ ուրիշ ընկերութիւն մը հաստատել, որոյ անդամ կարենան ըլլալ ամենայն փափաքողք, թէպէտ և համակարծիք ալ չըլլան իրարու։

Կլատսդոն այսպիսի ընկերութեան մը բազմաթիւ օգուտներէն միայն հետևեալները կը յիշատակէ։ 1. Իրարու համակարծիք չեղող մարդիկ բարերարութեան համար պիտի գործակցին, և 'ի խտրանաց յառաջ եկող դառն արգասիք ալ պիտի վերնան.— 2. Խնայողութիւն ընել սիրող անձինք ալ պիտի կարենան այս կերպով իրենց պատիւը պահելով խնայողութիւն ընել, մէկդի թողլով ագահութեան հոգին.— 3. Այսու ամենայն դժուարութիւն և նեղութիւն կ'անհետանայ, զորս կ'զգայ ոք շատ անգամ, երբոր կը տեսնէ որ մէկը իրմէ օգնութիւն կը խնդրէ, մինչդեռ ինքը ստակ դիզելու փափաքով լցուեր է։— Կլատսդոն կը յաւելու ևս թէ այս գաղափարներն հրատարակելէն յառաջ, զինքը ապահովցուցեր էին այլք՝ թէ ըստ բաւականի տարածուած է այսպիսի փորձ մը գործադրելու փափաքն, և կ'ըսէ թէ ինքն ալ ըստ ամենայնի պատրաստ է ընդունել և կարգադրել անդամակցիլ փափաքողները։

digitised by A.R.A.R.@